5.9.2019 EOAK/4877/2019

Eduskunta, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Viite: K 11/2019 vp Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2018; TyV kuuleminen 6.9.2019

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksessa 2018 s. 263–265 käsitellään kootusti TEM:n hallinnonalaan kuuluvia laillisuusvalvonta-asioita.

Hallinnonalan ratkaisuja on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla 142 (https://www.oikeusasiamies.fi/fi_FI/web/guest/ratkaisut - hakukriteerinä Hallinnonala: Työ ja työvoima).

TEM:n hallinnonala kuluvana vuonna 2019 (1.1.–31.8.2019)

Vireille 213 laillisuusvalvonta-asiaa, ratkaisuja annettu 221

- 189 ratkaisuista koski **työvoimapalveluja ja/tai työttömyysetuutta**. Näitä asioita koskevista ratkaisuista noin 2/3 koskee työttömyysetuutta. Valtaosa työttömyysetuutta (noin 60 %) koskevista kanteluista on käsitelty ns. nopeutetussa menettelyssä (vireilläolo), koska kantelu koski TE-toimiston työttömyysetuusasiassa antamaa työvoimapoliittista lausuntoa
    - (Vuonna 2018 tehdyistä ratkaisuista 162 koski työttömyysetuutta. Ratkaisuista noin puolet tehtiin nopeutetussa menettelyssä)
- 10 ratkaisua koski **työttömyysetuudella tuettua omaehtoista opiskelua**. Suurimmassa osassa omaehtoista opiskelua koskevista kanteluista kantelija on tyytymätön siihen, ettei voi opiskella työttömyysetuudella eli tyytymättömyys kohdistuu TE-toimiston tekemään palvelutarvearvioon. Ratkaisut on tehty

harkintavallan rajoissa. Joissakin tapauksissa ratkaisujen perustelut ovat olleet puutteellisia
- muilta osin TE-toimiston menettelyä/työvoimapalveluja koskevat kantelut liittyvät usein **asiakaspalveluun** – usein hyvän hallinnon perusteiden huomioon ottamiseen palveluiden järjestämisessä (mm. yhteydenottopyyntöihin vastaaminen, kielenkäyttö, huolellisuus asioiden käsittelyssä)
- 17 ratkaisua koski muita TEM:n hallinnonalalle kuuluvia asioita kuin työvoimapalveluja/työttömyysetuutta (elinkeinopolitiikkaan liittyvät asiat)
- 15 TEM:n hallinnonalalle kirjattua ratkaisua koski **AVI:n työsuojelun vastuualueen** menettelyä/ratkaisuja

Säädösesityksistä

Annettu kolme säädösesitystä 2018–2019:
- työttömyysetuudella tuettua omaehtoista opiskelua koskeva TEM:n ohje; irtisanoutumisen merkitys työttömyysetuudella opiskelulla (EOAK/2244/2018) – TEM ilmoittanut tarkistavansa ohjetta
- työnhakijan haastattelua ja työllistymissuunnitelman (JTYPL) ja monialaisen työllistymissuunnitelman (TYP) laatimista koskevien säännösten epäjohdonmukaisuus (haastatteluvälit ja työllistymissuunnitelman päivittäminen) (EOAK/1542/2018)
- (yksi säädösesitys vuonna 2018, joka koski työnhakijan haastattelua ja työllistymissuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista koskevien säännösten epäjohdonmukaisuutta)
- julkisten hallintotehtävien siirtäminen yritykselle (Business Finland) (EOAK/883/2018)

Lausunnoista

- HE 62/2018 JTYPL:n muuttamisesta (työnhakijan palveluprosessin tehtäviä yksityisille palveluntuottajille); HE raukesi (EOAK/5100/2018)
- Lausunto TEM:lle HE-luonnoksesta ns. omatoimisen työnhaun mallista (EOAK/3475/2018; taustalla HE 93/2018, joka raukesi) ja STM:lle HE-luonnoksesta kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (EOAK/5797/2018)

Toimenpiteet

Kuluvan vuoden ratkaisuista (elokuun loppuun mennessä) 49 on johtanut moittivaan käsitykseen. Niistä 12 koski työttömyysetuusasian käsittelyaikaa (vuonna 2018 moittiva käsitys oli 54 ratkaisussa, joista 24 koski työttömyysetuusasian käsittelyaikaa), 4 työnhakijan haastat-

telun ja työllistymissuunnitelman tekemisen laiminlyöntiä, muutama yhteydenottopyyntöihin vastaamisen laiminlyönti.

Ns. ohjaavia käsityksiä on 8 (12 ohjaavaa käsitystä vuonna 2018) – niissä on yleensä kyse päätöksen perusteluiden puutteista (mm. ymmärrettävyys).

5 työttömyysturvan aktiivimallia koskevaa kantelua (vuonna 2018 ratkaistiin noin 40 aktiivimallia koskevaa kantelua; kanteluissa arvosteltiin lähinnä lainsäädännön sisältöä, osassa voimaantulosta tiedottamista).

Vuonna 2019 annettu 7 **kuntouttavaa työtoimintaa** koskevaa ratkaisua, jotka tilastoidaan ensisijaisesti sosiaalihuoltoon (vuonna 2018 ratkaisuja oli 15)

- kantelut koskevat sekä aktivointisuunnitelmaan tekemistä (palvelutarvearviota) että kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä
- aktivointisuunnitelman kautta kantelut kohdistuvat joko suoraan tai ainakin välillisesti myös TE-toimiston toimintaan. Kantelut koskevat usein sitä, että kantelija katsoo, että hänet on lainvastaisesti ohjattu kuntouttavaan työtoimintaan. Kanteluissa mainitaan usein, että ohjaaminen perustuu siihen, että kantelija on pitkäaikaistyötön ja kunta pyrkii kuntouttavalla työtoiminnalla ainoastaan pienentämään maksettavakseen tulevia työmarkkinatukimenoja.
- aktivointisuunnitelmissa on ollut puutteita – niihin ei ole kirjattu kaikkia KUTY-lain edellyttämiä seikkoja.

Uudenmaan TE-toimiston tarkastus 21.5.2019. Käynnillä keskusteltiin työnhakijan palveluprosessista, työttömyysetuusasioiden käsittelystä (erityisesti käsittelyajat) sekä oikeusasiamiehen kanslian selvityspyyntöjen ja ratkaisujen käsittelystä TE-toimistossa. (Vuonna 2018 tehtiin käynti Pohjois-Karjalan TE-toimistoon).

Tarkastussuunnitelman mukaan syksylle 2019 on tulossa kolme tarkastuskäyntiä/tapaamista: kuntouttavan työtoiminnan kohde, työttömien valtakunnallinen yhteistyöjärjestö ja Keski-Suomen TE-toimisto (samalla Kelan toimipiste).